

"Halka/Haiti. 18°48'05"N 72°23'01"W"

C.T. Jasper & Joanna Malinowska

wielokanałowa projekcja wideo

2015

86 min 53 s

Ekspozycję stałą Muzeum Emigracji otwiera fragment „Popiołów” Andrzeja Wajdy. Scena osadzona w roku 1797 przedstawia maszerujących żołnierzy Legionów Polskich we Włoszech śpiewających pieśń, znaną dziś jako „Mazurek Dąbrowskiego”. Żyjący na emigracji legioniści walczący u boku Napoleona wierzyli, że dzięki niemu powrócą kiedyś do niepodległej Polski. Ceną miało być bezwarunkowe posłuszeństwo i pełne oddanie w prowadzonych przez Francję walkach.

W latach 1802 i 1803 żołnierze zostali wysłani na wyspę San Domingo, obecne Haiti, aby stłumić powstanie zniewolonych, czarnych mieszkańców wyspy. Walczący początkowo po stronie francuskiej Polacy, zaczęli z czasem przechodzić na stronę Haitańczyków i wspierać ich w walce o wolność. W uznaniu zasług polskich żołnierzy, konstytucja wolnego Haiti przyznała im specjalne przywileje, zrównujące ich z czarnymi obywatelami republiki i pozwalające zakładać własne osady.

Praca Joanny Malinowskiej i C.T. Jaspera jest dokumentacją opery „Halka” Stanisława Moniuszki, wystawionej w Cazale - wiosce na Haiti założonej przez polskich legionistów, gdzie do dzisiaj mieszkają ich potomkowie. Opera opowiada historię tragicznej miłości góralki uwiedzionej i zdradzonej przez młodego szlachcica. Utwór był odpowiedzią na wydarzenia związane z historią nieudanego powstania krakowskiego z 1848 roku, przeciwko zaborcom, jednocześnie wskazywał napięcia klasowe pomiędzy polskim ziemiaństwem i podległym mu chłopstwem.

Wystawienie „Halki” na Haiti, pierwszej republice wyzwolonej spod panowania europejskiego, podkreśla wspólne doświadczenie opresji i walki z opresorem. W nieoczywisty sposób odnosi się do historycznych i współczesnych form przymusu i wyzysku. Obnaża również globalne mechanizmy politycznych doktryn, opartych na wykorzystywaniu jednych społeczeństw, by marginalizować, wykluczać lub niszczyć inne. Cel jest zawsze ten sam – podkreślić wyższość, zachować przywileje i umocnić władzę.

„Halka/Haiti 18°48'05"N 72°23'01"W” została wyprodukowana przez Zachętę – Narodową Galerię Sztuki w Warszawie dla Pawilonu Polskiego na 56. Biennale w Wenecji. Kuratorką pracy jest Magdalena Moskalewicz.